

PAMUK PAZAR ARAŞTIRMASI VE SEKTÖR RAPORU

**DIŞ TİCARET VE
ULUSLARARASI İLİŞKİLER BİRİMİ**

2024

SEKTÖRÜN TANIMI

Değişik kullanım alanlarıyla dünyada tarım, sanayi ve ticaret sektörlerinde önemli bir konuma sahip olan pamuğun insanlar tarafından tarımının yapılma tarihi çok eski dönemlere rastlamaktadır.

Pamuk; işlenmesi açısından çırçır sanayisinin, lifi ile tekstil sanayisinin, çekirdeği ile yağ ve yem sanayisinin, linteri ile de kağıt sanayisinin hammaddesi durumundadır. Petrole alternatif olarak pamuğun çekirdeğinden elde edilen yağ, giderek artan miktarda biodizel üretiminde hammadde olarak kullanılmaktadır. Bu kullanım alanlarının yanında nüfusun hızla artması, diğer yandan sanayileşen ve kalkınan toplumlarda hayat seviyesinin yükselmesi pamuğun tüketim ve gereksinimini arttırmıştır.

Dünyada sınırlı sayıda ülkenin ekolojisi pamuk tarımına elverişli olduğundan, bu ülkeler dünya pamuk ihtiyacını karşılamaktadır.

Ülkemiz açısından stratejik bir niteliği bulunan pamuğun üretimi ve kullanımı, diğer bir ifade ile izlenen pamuk politikası; tarım, sanayi ve ticaret politikaları ile uluslararası gelişmelerden yoğun bir şekilde etkilenmektedir.

Pamuk bitkisi, sıcak iklimleri ve genellikle nemli toprakları tercih eder. Dünya genelinde, subtropikal ve tropikal bölgelerde yetişir. Özellikle Amerika Birleşik Devletleri, Hindistan, Çin, Pakistan, Özbekistan ve Türkiye gibi ülkelerde yoğun olarak yetiştirilmektedir. Bu bölgeler, pamuğun istediği sıcaklık, nem ve toprak özelliklerini sağlamaktadır. Pamuk bitkisi, genellikle bol güneş ışığı alan ve iyi drenajlı topraklarda daha iyi büyür. Bu bölgelerin tarımsal uygulamaları ve iklim koşulları, pamuk bitkisinin verimliliğini artırmakta ve dünya pamuk üretiminin büyük bir kısmını karşılamaktadır.

TÜRKİYE'DE YETİŞTİRİLEN PAMUK TÜRLERİ

Türkiye'de pamuk yetiştiriciliği yapılan birçok çeşit pamuk bulunmaktadır. Türkiye'de yetiştirilen bazı pamuk türleri aşağıda listelenmiştir.

Gloria: Orta lifli bir pamuk türüdür.

Lydia: Yine orta lifli ve yaygın olarak kullanılan bir çeşittir.

499: Diğer bir orta lifli pamuk türüdür.

Lima: Pamuk üretiminde tercih edilen çeşitlerden biridir.

- **BA373 Akala:** Orta lifli pamuklardan bir diğeridir.
- **Stoneville 453:** Yetiştiriciler tarafından sıkça tercih edilen bir çeşittir.
- **Carolina Quin:** Orta lifli pamuklardan bir diğeridir.
- **Çukurova 1518:** Türkiye'de yetiştirilen pamuk çeşitleri arasında yer alır.
- **Sayar 314:** Orta lifli pamuklardan biridir.
- **Nazilli 84 ve Nazilli 87:** Nazilli bölgesinde yetiştirilen pamuk çeşitleridir.
- **Maraş/Erşan 92:** Maraş bölgesinde tercih edilen bir çeşittir.
- **Ege 7913 Carmen:** Ege bölgesinde yetiştirilen bir pamuk türüdür.
- **Flora, Celia, Candia, Julia, Beyaz Altın 119, BA308, Diamond:** Diğer pamuk çeşitleri arasında yer almaktadır. Bu çeşitler, Türkiye'nin farklı bölgelerinde yetiştirilmekte ve pamuk üretimine katkı sağlamaktadır. Her bir çeşidin özellikleri ve adaptasyonu farklıdır, bu nedenle yetiştiriciler ihtiyaçlarına göre uygun çeşidi seçmelidirler.

PAMUK BİTKİSİYLE ALTERNATİF ÜRÜNLER

Pamuk bitkisi dışında pamuk bitkisinin yan ürünlerinden veya pamuk üretim alanlarının alternatif kullanımından elde edilebilecek bazı ürünler şunlardır:

- **Pamuk Çekirdeği Yağı:** Pamuk tohumlarından elde edilen bir yağ olan pamuk çekirdeği yağı, mutfaklarda yemek pişirme yağı olarak kullanılabilir. Ayrıca kozmetik ürünlerde ve sabun yapımında da yaygın olarak kullanılmaktadır.
- **Pamuk Pehlivanı (Kabuğu):** Pamuk liflerinin ayrılmasından sonra geriye kalan kabuklar, hayvan yemi olarak kullanılabilir. Bu kabuklar, hayvan besleme endüstrisinde yem katkı maddesi olarak değerlendirilebilir.
- **Pamuk Tohumu Unu:** Pamuk tohumlarından elde edilen un, hayvan yemi olarak kullanılabilir veya endüstriyel ürünlerin bileşenleri arasında yer alabilir.
- **Biyoetanol Üretimi:** Pamuk bitkisinin atıklarından veya yan ürünlerinden biyoetanol üretimi yapılabilir. Bu, biyoyakıt endüstrisinde alternatif bir yakıt kaynağı olarak değerlendirilebilir.
- **Pamuk Liflerinin Geri Dönüşümü:** Kullanılmış pamuk ürünlerinden veya endüstriyel atıklardan elde edilen pamuk lifleri, yalıtım malzemeleri, dolgu malzemeleri veya geri dönüşümlü tekstil ürünleri gibi farklı amaçlar için kullanılabilir.
- **Biyo-plastik Üretimi:** Pamuk bitkisinin lifleri, biyo-plastik üretiminde kullanılabilir. Bu, çevre dostu ambalaj malzemeleri ve tek kullanımlık ürünler için alternatif bir hammadde kaynağı olabilmektedir.
- **Biyo-enerji Üretimi:** Pamuk bitkisinin atıklarından biyogaz veya biyokütle enerjisi üretimi yapılabilir. Bu, yenilenebilir enerji kaynaklarına alternatif bir katkı sağlayabilmektedir.
- **Hayvan Yatağı Malzemesi:** Pamuk atıkları veya pamuk liflerinden yapılan malzemeler, hayvan yatakları için ideal bir dolgu malzemesi olarak kullanılabilir.
- **Pamuk Liflerinden İnşaat Malzemesi:** Pamuk liflerinden veya pamuk atıklarından yapılan sıkıştırılmış levhalar veya paneller, hafif yapıların inşasında izolasyon malzemesi olarak kullanılabilir.
- **Sürdürülebilir Tarım Uygulamaları:** Pamuk tarlalarında sürdürülebilir tarım uygulamaları, toprak ve su kaynaklarının korunmasına katkıda bulunabilir. Örneğin, organik pamuk üretimi veya suyu verimli kullanma teknikleri gibi yöntemler, çevre üzerinde olumlu etkiler sağlayabilir.

Bu alternatif kullanım alanları, pamuk bitkisinin sadece tekstil endüstrisinde değil, aynı zamanda tarım, enerji, çevre ve inşaat gibi farklı sektörlerde de çeşitli amaçlar için değerlendirilmesini sağlar. Bu şekilde, pamuk üretiminin ekonomik ve çevresel sürdürülebilirliği artırılmaktadır.

PAMUK ÜRETİMİ

DÜNYA PAMUK EKİM ALANLARI

Dünya genelinde, pamuk ekim alanları tekstil endüstrisinin ihtiyaçlarını karşılamak için önemli bir rol oynamaktadır ve pamuk ticareti küresel ölçekte büyük bir ekonomik faaliyettir. Pamuk, dünya genelinde birçok ülkede yetiştirilir, ancak belirli bölgeler özellikle büyük pamuk ekim alanlarına sahiptir.

Hindistan, son beş sezon ortalamasına göre 12 milyon 800 bin hektar alanla dünya ekim alanlarının %39'una sahiptir. Hindistan'ı 3 milyon 589 bin hektar alan ve %11'lik payla ABD, 3 milyon 74 bin hektar alan ve %9'luk payla Çin izlemektedir. Dünya genelinde 2023/2024 sezonu ekim alanı son beş yıllık ekim alanları ortalaması altında kalmıştır.

Ülkeler	2019/2020	2020/2021	2021/2022	2022/2023	2023/2024	Ortalama	%
Hindistan	13.373	13.007	12.055	13.000	12.555	12.798	39,33%
ABD	4.653	3.325	4.157	2.950	2.859	3.589	11,03%
Çin	3.300	3.170	3.028	3.000	2.872	3.074	9,45%
Pakistan	2.527	2.000	2.110	2.065	2.370	2.214	6,81%
Brezilya	1.665	1.370	1.372	1.650	1.810	1.573	4,84%
Özbekistan	1.034	1.034	1.040	1.000	1.000	1.022	3,14%
Benin	665	614	638	572	540	606	1,86%
Tanzanya	441	622	641	641	641	597	1,84%
Mali	738	164	720	596	710	586	1,80%
Türkmenistan	545	555	573	573	573	564	1,73%
Diğer	5.507	5.595	6.381	6.155	5.947	5.917	18,18%
Dünya	34.448	31.456	32.715	32.202	31.877	32.540	

Kaynak: Dünya Pamuk Ekim Alanı (Bin Ha) (ICAC Cotton)

Uluslararası Pamuk Danışma Kurulu (ICAC) verilerine göre; 2019/2020 dönemi ile 2023/24 dönemi arasında dünyada ortalama 32,5 milyon hektar alanda pamuk üretimi yapıldığı, son dönem olan 2023/24 döneminde tahmin edilen yaklaşık 31,9 milyon hektar ekim alanı ile ortalamanın altında kaldığı görülmektedir. 2023/2024 sezonunda bir önceki sezona göre ekim alanlarında %1'lik bir düşüş yaşanırken son beş sezon ortalamasının ise %2 altında kalmıştır.

Diğer önemli pamuk üreticisi ülkeler arasında Pakistan ve Brezilya bulunmaktadır.

Uluslararası Pamuk Danışma Kurulu'nun verilerine göre Türkiye, pamuk ekim alanında Dünyada on dördüncü, birim alandan elde edilen lif pamuk veriminde altıncı, pamuk üretim miktarında yedinci, pamuk tüketiminde beşinci, pamuk ithalatında dördüncü ve pamuk ihracatında ise on ikinci sıradadır. Ayrıca GDO'suz pamuk üretimi yapan ülkeler değerlendirildiğinde Türkiye bu alanda verimli pamuk üretimi gerçekleştiren bir ülkedir.

Türkiye 2023/2024 sezonunda pamuk ekim alanı açısından değerlendirildiğinde 450 bin hektar ile 14. sırada (%1,4 pay) yer almaktadır.

PAMUK ÜRETİMİ

DÜNYA PAMUK VERİMLERİ

Pamuk üretiminde verimlilik, tarımın önemli bir göstergesidir ve üretim miktarını etkileyen birçok faktöre bağlıdır. Pamuk verimliliği, genellikle pamuk lifi verimi olarak ifade edilir ve dönüm başına kaç kilogram pamuk elde edildiğini gösterir. Dünyanın farklı bölgelerinde pamuk verimliliği farklılık gösterir ve bu durum, iklim koşulları, tarım uygulamaları, sulama yöntemleri ve kullanılan tohum türleri gibi çeşitli faktörlere bağlıdır. Pamuk verimliliğini artırmak için, çiftçiler genellikle modern tarım tekniklerine yatırım yaparlar. Bu teknikler arasında sulama sistemlerinin geliştirilmesi, verimli tohum çeşitlerinin kullanılması, doğru gübreleme ve zararlı böceklerle mücadele gibi uygulamalar yer alır. Çin gibi bazı ülkelerde modern tarım teknikleri ve yüksek teknoloji kullanımı sayesinde yüksek pamuk verimleri elde edilir. Hindistan gibi ülkelerde, üretimin ağırlıklı olarak küçük ölçekli çiftçiler tarafından yapılmasından dolayı verimlilik düşük olabilmektedir.

Ülkeler	2019/2020	2020/2021	2021/2022	2022/2023	2023/2024	Ortalama
Avustralya	1.657	2.047	2.011	1.877	2.240	1.966
Çin	1.758	1.864	1.892	1.993	1.950	1.891
Brezilya	1.802	1.719	1.859	1.830	1.823	1.807
İsrail	1.851	1.693	1.701	1.703	1.703	1.730
Meksika	1.650	1.584	1.592	1.600	1.608	1.607
Türkiye	1.704	1.827	1.735	1.829	1.556	1.730
Tayland	2.000	1.500	1.508	1.509	1.509	1.605
Suriye	968	1.139	1.132	983	988	1.042
USA	931	957	918	1.068	947	964
Yunanistan	1.218	1.121	1.121	1.121	909	1.098

Dünya lif pamuk verimlerinde ülkeler incelendiğinde yıllar itibariyle Avustralya ve Çin'in verim konusunda birinci ve ikinci sırayı aldığı görülmektedir. Ülkemizin verimde 2020/21'de üçüncü sırada yer almasına karşın, 2023/24 tahmininde Meksika'nın gerisinde kalarak altıncı sırada olacağı öngörülmektedir.

Kaynak: Dünya Lif Pamuk Verimleri (kg/ha) (ICAC Cotton)

2023/24 tahminine göre ilk sırada yer alan Avustralya'yı sırasıyla Çin, Brezilya, İsrail, Meksika ve Türkiye takip etmektedir. Dünya pamuk üretiminde ilk sırada yer alan Hindistan'ın verim sıralamasında ilk on ülke arasında olmaması dikkat çekmektedir.

PAMUK ÜRETİMİ

DÜNYA PAMUK ÜRETİMİ

Dünya pamuk üretimi, tarım sektöründe önemli bir yer tutmaktadır. Çeşitli bölgelerde yetiştirilen pamuk bitkisi, tekstil endüstrisi başta olmak üzere birçok sektörde kullanılmaktadır. Başlıca pamuk üreticileri arasında Çin, Hindistan, Brezilya, Amerika Birleşik Devletleri ve Pakistan yer almaktadır. Bunlar, dünya pamuk üretiminin büyük bir bölümünü karşılamaktadır. Ancak, iklim koşulları, su kaynaklarının kullanımı ve tarım uygulamalarındaki değişiklikler gibi faktörler, pamuk üretimini etkileyebilmektedir. Bu nedenle, pamuk üretimi ve tüketimi dünya genelinde dikkatle takip edilmektedir. Uluslararası Pamuk Danışma Kurulu (ICAC) verilerine göre; 2019/20 dönemi ile 2023/24 dönemi arasında dünyada ortalama 24,9 milyon ton lif pamuk üretimi gerçekleşmiştir. Sadece 2019/2020 ve 2021/22 döneminde ortalama pamuk üretiminin üzerine çıkıldığı görülmektedir. 2023/24 dönemi tahmini incelendiğinde ise, son beş yılın ortalamasına göre yaklaşık 610 bin tonluk düşüşle 24,3 milyon ton olacağı öngörülmektedir.

Uzun yıllardan beri pamuk üretiminde birinci sırada yer alan Hindistan son üç sezonda ikinci sıraya gerilemiş, yerini Çin'e bırakmıştır. Çin ve Hindistan'ı sırasıyla Brezilya, ABD ve Pakistan takip etmektedir. Türkiye'nin ise dünya lif pamuk üretiminde 2023/24 öngörülerine göre yedinci sırada yer alması beklenmektedir. 2023/24 dönemi için öngörülen üretim miktarı bir önceki sezona göre 536 bin ton civarında azalış göstermektedir.

Ülkeler	2019/2020	2020/2021	2021/2022	2022/2023	2023/2024	Ortalama	%
Çin	5.800	5.910	5.730	5.980	5.600	5.804	23,29%
Hindistan	6.205	5.992	5.289	5.722	5.385	5.719	22,95%
Brezilya	3.002	2.356	2.551	3.020	3.300	2.846	11,42%
ABD	4.335	3.181	3.815	3.150	2.707	3.438	13,80%
Pakistan	1.457	960	1.265	835	1.475	1.198	4,81%
Avustralya	115	608	1.277	1.252	925	835	3,35%
Türkiye	814	656	832	886	700	778	3,12%
Özbekistan	531	700	567	590	590	596	2,39%
Arjantin	363	290	331	250	310	309	1,24%
Mali	284	63	310	175	280	222	0,89%
Diğer	3.321	3.245	3.279	2.983	3.035	3.173	12,73%
Dünya	26.227	23.961	25.246	24.843	24.307	24.917	

Kaynak: Dünya Lif Pamuk Üretimi
(1000 Ton) (ICAC Cotton)

2023/24 döneminde dünya lif pamuk üretimine bakıldığında ilk 10 ülke toplam dünya üretiminin yaklaşık %87,5'ini karşılamaktadır. Türkiye üretiminin dünya üretimine katkısı yaklaşık %2,8'dir.

PAMUK TÜKETİMİ

DÜNYA PAMUK TÜKETİMİ

Lif pamuk; yumuşaklık, dayanıklılık ve emicilik gibi özellikleriyle tekstil ürünlerinde yaygın olarak kullanılmaktadır. Giyim eşyalarından ev tekstiline, yatak takımlarından hijyen ürünlerine kadar birçok alanda lif pamuk tercih edilmektedir. Çin, Hindistan, Pakistan, Bangladeş ve Türkiye gibi ülkeler, dünya lif pamuk tüketiminin önemli bir kısmını karşılamaktadır. Tekstil endüstrisindeki talep ve tüketim eğilimleri, pamuk üretimine olan etkiyi de belirleyen önemli faktörler arasındadır. Bu nedenle, dünya genelinde lif pamuk tüketimi yakından izlenmektedir.

Dünya lif pamuk tüketim verilerinde son 5 dönem incelendiğinde 2019/20 sezonunda 23 milyon 39 bin ton olan tüketim, 2021/22 sezonuna kadar %12 oranında artarak 25 milyon 842 bin olmuştur. 2023/24 dönemi tahminlerine bakıldığında ise tüketimin 23 milyon 754 bin ton seviyelerinde olması beklenmektedir.

Ülkeler	2019/2020	2020/2021	2021/2022	2022/2023	2023/2024	Ortalama	%
Çin	7.230	8.400	8.315	7.500	7.800	7.849	32,16%
Hindistan	4.453	5.698	5.304	5.200	5.000	5.131	21,02%
Pakistan	2.344	2.154	2.448	1.900	2.000	2.169	8,89%
Bangladeş	1.500	1.635	1.730	1.600	1.550	1.603	6,57%
Türkiye	1.474	1.670	1.890	1.700	1.500	1.647	6,75%
Vietnam	1.446	1.518	1.459	1.300	1.420	1.429	5,85%
Brezilya	570	690	700	696	700	671	2,75%
Özbekistan	724	700	680	600	600	661	2,71%
Endonezya	549	553	565	400	420	497	2,04%
ABD	468	523	555	446	381	475	1,94%
Diğer	2.281	2.169	2.196	2.335	2.383	2.273	9,31%
Dünya	23.039	25.710	25.842	23.677	23.754	24.404	

Kaynak: Dünya Lif Pamuk Tüketimi (1000 Ton) (ICAC Cotton)

2023/24 dönemi tahminlerinde dünya lif pamuk tüketiminde en büyük payı %32,8 ile Çin almaktadır. Çin'i sırayla Hindistan, Pakistan, Bangladeş ve Türkiye izlemektedir. Ülkemiz 1,5 milyon tonluk tüketim değeri ile en çok lif pamuk tüketen ülkeler arasında beşinci sırada yer almaktadır. Ülkemizin dünya tüketiminden aldığı pay ise %6,3'tür.

Yukarıdaki tabloda görüldüğü üzere dünya lif pamuk tüketiminin en yüksek olduğu ülkeler yine en çok üretim payına ve pamuğu işleme kapasitesine sahip olan Çin, Hindistan, Pakistan olduğu görülmektedir. Buna nazaran ABD'nin lif pamuk üretiminde dördüncü sırada olmasına rağmen lif pamuk tüketiminde onuncu sırada yer alması dikkat çekmektedir.

TÜRKİYE PAMUK ÜRETİMİ

TÜRKİYE PAMUK EKİM ALANLARI

Türkiye, pamuk üretiminde önemli bir yere sahiptir ve dünya pamuk üretimindeki önemli oyuncularından biridir. Türkiye'de pamuk, tekstil endüstrisinin yanı sıra gıda sanayinde de kullanılmaktadır. Ülkenin iklim koşulları ve sulama imkanları, pamuk tarımı için uygun ortamı oluştururken, tarım politikaları da pamuk üretimini desteklemektedir. Türkiye'nin pamuk üretimindeki yeri hem iç piyasada tüketimi karşılamakta hem de ihraç edilerek dış ticarete önemli bir rol oynamaktadır.

Türkiye'de pamuk tarımı genel olarak Ege Bölgesi, Güneydoğu Anadolu Bölgesi ile Akdeniz ve Batı Marmara bölgelerinde yapılmaktadır. Son 10 yıllık süreçte Türkiye'deki her bölgede ekim alanlarının en yüksek olduğu yıl 2022 yılı olmuştur. 2023 yılına bölgeler bazında bakıldığında ise ekim alanlarında geçtiğimiz yıla göre en önemli yüzdesel düşüşlerin sırasıyla Akdeniz (%27), Güneydoğu Anadolu (%16,4), Ege (%10) ve Batı Marmara (%9) bölgelerinde olduğu görülmektedir.

Yıl	Güneydoğu Anadolu	Ege	Akdeniz	Batı Marmara	Türkiye
2013	2.789.446	826.424	889.972	2.958	4.508.900
2014	2.894.671	934.757	848.231	3.770	4.681.429
2015	2.645.178	917.158	776.043	1.755	4.340.134
2016	2.383.333	944.039	829.891	1.635	4.160.098
2017	2.931.673	1.073.857	1.001.313	2.600	5.018.534
2018	3.127.804	1.007.436	1.039.417	1.958	5.186.342
2019	2.889.140	884.034	993.183	4.363	4.778.681
2020	1.895.537	1.011.626	679.991	1.946	3.592.200
2021	2.619.897	979.762	722.016	1.112	4.322.790
2022	3.587.358	1.211.686	929.841	1.660	5.731.613
2023	2.998.800	1.093.400	680.658	1.510	4.774.384
Ortalama	2.796.622	989.471	853.687	2.297	4.645.010
%	60,21%	21,30%	18,38%	0,05%	

TÜRKİYE PAMUK ÜRETİMİ

TÜRKİYE PAMUK ÜRETİMİ

Ülkemiz pamuk üretiminde 2023 yılında yaşanan düşüşe paralel olarak, dünyanın en kaliteli pamuklarının yetiştirildiği Ege bölgesinde de pamuk üretim alanları önemli ölçüde gerilemiştir. 2022 yılında 1 milyon 212 bin dekar seviyelerinde olan Ege bölgesi pamuk ekim alanları 2023 yılında 118 bin dekar düşüşle 1 milyon 93 bin dekar seviyelerine gerilemiştir. Son yıldaki düşmeye rağmen geçtiğimiz 10 yılda Ege bölgesindeki ekim alanları %32 oranında artış göstermiştir.

Kütlü pamuk üretimimizde tüm yıllarda en fazla üretim olan bölge Güneydoğu Anadolu bölgesidir. 2023 yılında üretimin yaklaşık %61,6'sı Güneydoğu Anadolu Bölgesinde, %23,46'si Ege Bölgesinde ve %14,9'u Akdeniz Bölgesinde gerçekleşmiştir.

Bölgeler	2020	2021	2022	2023	Ortalama	%
Güneydoğu Anadolu	888.035	1.324.004	1.674.630	1.293.458	1.295.032	58,38%
Ege	527.244	542.832	613.729	492.581	544.097	24,53%
Akdeniz	356.311	382.648	460.539	313.407	378.226	17,05%
Batı Marmara	851	515	698	548	653	0,03%
Kuzeydoğu Anadolu	1.205	0	375	0	395	0,02%
Doğu Marmara	0	1	18	6	6	0,00%
Ortadoğu Anadolu	0	0	11	0	3	0,00%
TOPLAM	1.773.646	2.250.000	2.750.000	2.100.000	2.218.412	

Kaynak: Bölgeler İtibariyle Türkiye Pamuk (Kütlü) Üretimi (Ton) (TÜİK)

Türkiye İstatistik Kurumu verilerine göre son 4 yıllık süreçte en yüksek kütlü pamuk üretimi 2 milyon 750 bin ton ile 2022 yılında, en düşük kütlü pamuk üretimi ise 1 milyon 773 bin ton ile 2020 sezonunda gerçekleşmiştir. 2023 yılı sezonunda kütlü pamuk üretimi bir önceki sezona göre %23,6'lık bir düşüşle 2 milyon 100 bin tona düşmüştür.

TÜRKİYE PAMUK ÜRETİMİ

TÜRKİYE PAMUK ÜRETİMİ

Türkiye İstatistik Kurumu verilerine göre en yüksek lifli pamuk üretimi kütlü pamuk üretimine paralel olarak 2022 yılında gerçekleşmiştir. Son dört yıllık üretim ortalaması 821 bin ton civarındadır. 2023 yılındaki üretim miktarı ortalamanın %5 altında kalmıştır.

	2020	2021	2022	2023	ORTALAMA	%
Güneydoğu Anadolu	328.572	489.880	619.609	478.580	479.160	58,38%
Ege	195.080	200.848	227.081	182.255	201.316	24,53%
Akdeniz	131.838	141.582	170.401	115.960	139.945	17,05%
Batı Marmara	315	190	259	203	242	0,03%
Kuzeydoğu Anadolu	446	0	139	0	146	0,02%
Doğu Marmara	0	0	7	2	2	0,00%
Ortadoğu Anadolu	0	0	4	0	1	0,00%
TOPLAM	656.251	832.500	1.017.500	777.000	820.813	

Kaynak: Bölgeler İtibariyle Türkiye Pamuk (Lifli) Üretimi (Ton) (TÜİK)

İLLER	Ekim Alanı (DEKAR)	Toplam Kütlü Üretim (TON)	Ortalama Verim (Kg/DEKAR)
ŞANLIURFA	2.034.343	881.030	433
DİYARBAKIR	705.158	303.137	430
MARDİN	81.980	36.204	442
ADİYAMAN	65.375	26.964	412
GAZİANTEP	47.155	19.581	415
ŞIRNAK	42.419	15.658	369
BATMAN	11.335	5.212	460
SİİRT	7.880	4.259	540
KİLİS	3.155	1.413	448
GÜNEYDOĞUANADOLU BÖLGESİ	2.998.800	1.293.458	431

2023 sezonu Güneydoğu Anadolu Bölgesi illeri pamuk ekim alanı incelendiğinde; Şanlıurfa %68 üretim ve ekim payı ile bölgede ilk sırada yer aldığı görülmektedir. Aynı zamanda Türkiye pamuk(kütlü) üretiminin %42'si Şanlıurfa ilinde yapılmaktadır.

Kaynak: Bölgeler İtibariyle Türkiye Pamuk (Kütlü) Üretimi (Ton) (TÜİK)

DÜNYA PAMUK İHRACATI

Dünya lif pamuk ihracatı, tekstil endüstrisinde temel bir unsurdur ve birçok ülkenin ekonomik kalkınmasında önemli bir rol oynar. Lif pamuk, pamuk bitkisinin elyaflarından elde edilen ve tekstil ürünlerinin imalatında kullanılan bir ham maddedir. Özellikle giyim, ev tekstili ve diğer tekstil ürünlerinin üretiminde tercih edilen bir malzemedir.

Ana lif pamuk üreticileri arasında Çin, Hindistan, Amerika Birleşik Devletleri, Pakistan ve Brezilya gibi ülkeler yer almaktadır. Bu ülkeler, küresel lif pamuk üretiminin büyük bir kısmını sağlamakla birlikte aynı zamanda dünya ihracatında önemli bir paya sahiptirler.

Dünya lif pamuk ihracatı, çeşitli faktörlerden etkilenmektedir. Bunlar arasında talep ve arz dengeleri, hava koşulları, tarım politikaları ve uluslararası ticaret anlaşmaları gibi unsurlar yer alır. Özellikle, talepteki değişiklikler ve fiyat dalgalanmaları, lif pamuk ihracat rakamlarını etkileyebilir.

Son yıllarda, sürdürülebilirlik ve etik üretim konularının öne çıkmasıyla birlikte, lif pamuk endüstrisinde bu konuların önemi artmıştır. Çevresel etkilerin azaltılması, işçi haklarının korunması ve toplumsal sorumluluk bilincinin artırılması gibi konular, lif pamuk üretiminde ve ihracatında giderek daha fazla dikkate alınmaktadır.

Genel olarak, dünya lif pamuk ihracatı, tekstil endüstrisi için temel bir unsurdur ve küresel ekonomide önemli bir rol oynamaktadır.

Uluslararası Pamuk Danışma Kurulu (ICAC) verilerine göre; 2019/20 dönemi ile 2023/24 dönemi arasında dünyada ortalama 9,3 milyon ton lif pamuk ihracatı gerçekleştiği, 2023/24 döneminde yaklaşık 9 milyon ton pamuk ihracatı ile ortalamanın hemen altında kalacağı görülmektedir. 2019/20 döneminden günümüze kadar dalgalı şekilde artış olduğu görülmektedir. Özellikle 2020/21 sezonunda bir önceki sezona göre %16 gibi ciddi bir artış gerçekleşmiştir.

PAMUK TİCARETİ

DÜNYA PAMUK İHRACATI

Dünyanın en büyük pamuk ihracatçısı ülkeleri yıllara göre değişmekle birlikte, 2023/24 sezonu incelendiğinde %29,5'lik payla ilk sırayı alan ABD'yi, %24,85'lik payla Brezilya ve %12,88'lik payla Avustralya takip etmektedir. Dünya ihracatının yaklaşık %84'ü ilk on sırada yer alan ülkeler tarafından gerçekleştirilmektedir. Geçen sezon ilk on ülke arasında yedinci sırada olan Türkiye'nin bu sezon sıralamaya girememesi ve 130 bin ton pamuk ihracatı ile sezonu kapatması dikkat çekmektedir.

Ülkeler	2019/2020	2020/2021	2021/2022	2022/2023	2023/2024	Ortalama	%
ABD	3.377	3.560	3.152	2.779	2.678	3.109	33,30%
Brezilya	1.946	2.420	1.737	1.450	2.253	1.961	21,01%
Avustralya	296	348	791	1.193	1.168	759	8,13%
Hindistan	696	1.361	872	227	222	676	7,24%
Yunanistan	319	355	311	282	212	296	3,17%
Benin	306	317	290	250	260	285	3,05%
Mali	208	149	283	160	270	214	2,29%
Fildişi Sahili	139	256	306	100	250	210	2,25%
Burkina Faso	192	210	200	180	160	188	2,02%
Arjantin	84	134	150	55	180	121	1,29%
Diğerleri	1.527	1.653	1.611	1.382	1.412	1.517	16,25%
Dünya	9.090	10.763	9.703	8.058	9.065	9.065	

Kaynak: Dünya Lif Pamuk İhracatı (1.000 Ton) (ICAC Cotton)

PAMUK TİCARETİ

52.01 PAMUK (KARDE EDİLMEMİŞ VEYA PENYELENMEMİŞ)

Dünya ihracat verilerine göre bu fasılda son beş yıllık ortalamaya göre en yüksek ihracat değerine sahip ülke %38'lik payla ABD'dir. İkinci sırada yer alan Brezilya'nın payı %19, üçüncü sıradaki Avustralya'nın ise %10'dur. Ülkemiz bu fasılda %2'lik payla 8. Sırada yer almaktadır.

2023 yılı ihracat değerleri incelendiğinde ilk 4 sıradaki ülkenin değişmediği, Türkiye'nin ise %3,51'lik payla beşinci sırada yer aldığı görülmektedir. 2022 yılına göre ihracatımız %49 oranında artmış, ortalama ihracat değerine göre ise %72 oranında yüksek ihracat gerçekleştirilmiştir.

Ülkeler	2019	2020	2021	2022	2023	ORTALAMA	%
ABD	6.140.232	5.952.589	5.685.186	9.040.043	5.990.980	6.561.806	37,8%
Brezilya	2.638.323	3.226.916	3.405.902	3.676.393	3.073.781	3.204.263	18,5%
Avustralya	1.099.575	310.408	1.500.804	3.076.189	2.945.974	1.786.590	10,3%
Hindistan	1.075.032	1.448.516	2.682.048	1.203.841	755.674	1.433.022	8,3%
Yunanistan	588.744	450.724	806.805	662.616	451.774	592.133	3,4%
Benin	450.398	450.945	625.224	532.894	504.689	512.830	3,0%
Burkina Faso	351.795	262.162	454.668	461.467	255.516	357.122	2,1%
Türkiye	229.206	159.812	332.513	394.719	587.289	340.708	2,0%
Fildişi Sahili	361.619	286.859	426.501	374.639	203.588	330.641	1,9%
Sudan	131.373	125.392	146.534	398.929	246.503	209.746	1,2%
Mısır	164.022	164.198	220.958	281.806	208.733	207.943	1,2%
Tacikistan	139.601	135.994	202.572	194.661	198.567	174.279	1,0%
Diğerleri	1.791.656	1.467.423	2.102.670	1.599.898	1.305.969	1.653.523	9,5%
TOPLAM	15.161.576	14.441.938	18.592.385	21.898.095	16.729.037	17.364.606	

Kaynak: Dünya Pamuk (Fasıl 5201) İhracatı (1.000 \$) (TradeMap)

PAMUK TİCARETİ

52.03 PAMUK (KARDE EDİLMİŞ VEYA PENYELENMİŞ)

Dünya ihracat verilerine göre bu fasılda son beş yıllık ortalamaya göre en yüksek ihracat değerine sahip ülke %46'lık payla Mali'dir. Mali Cumhuriyeti, Orta Batı Afrika'da bulunan, denize kıyısı olmayan bir ülkedir. Mali özellikle pamuk üretimi açısından önemli bir konumda olup, Batı Afrika ülkeleri arasında ise ilk sırada yer almaktadır. İkinci sırada yer alan Hindistan'ın payı %7,8, üçüncü sıradaki ABD'nin ise %7'dir. Ülkemiz bu fasılda %1'lik payla 16. Sırada yer almaktadır.

Ülkeler	2019	2020	2021	2022	2023	ORTALAMA	%
Mali	421.533	253.745	0	441.355	15	223.330	46,38%
Hindistan	11.169	16.473	52.172	52.294	55.426	37.507	7,79%
ABD	52.956	40.957	30.697	36.540	14.060	35.042	7,28%
Tanzanya	28.254	35.797	30.156	43.956	18.628	31.358	6,51%
Endonezya	30.610	20.342	21.675	16.186	16.288	21.020	4,37%
Uganda	48.867	23.340	8.527	7.432	16.792	20.992	4,36%
Meksika	37.599	18.189	2.792	0	0	11.716	2,43%
Güney Kore	12.722	9.052	12.500	11.164	10.125	11.113	2,31%
Polonya	6.308	9.532	11.199	14.707	12.583	10.866	2,26%
Mozambik	5.092	6.189	6.159	19.054	15.902	10.479	2,18%
Afganistan	23.668	-	-	310	4	7.994	1,66%
Japonya	5.724	7.568	5.856	5.900	10.588	7.127	1,48%
Hollanda	6.881	3.643	10.658	6.187	3.021	6.078	1,26%
İtalya	6.494	5.286	4.527	4.377	6.256	5.388	1,12%
Vietnam	5.733	3.972	3.108	11.564	1.685	5.212	1,08%
Türkiye	4.167	5.050	5.696	4.374	6.426	5.143	1,07%
DİĞERLERİ	33.825	36.817	33.537	39.641	27.861	34.336	7,13%
TOPLAM	741.602	495.952	239.259	715.041	215.660	481.503	

2023 yılı ihracat değerleri incelendiğinde ilk sırada %26'lık payla Hindistan bulunmakta Hindistan'ın %8,64'lük payla Tanzanya izlemektedir. Üçüncü sırada yer alan Uganda'nın payı ise %7,79'dur. Türkiye ise %2,98'lik payla onuncu sırada yer aldığı görülmektedir. 2022 yılına göre ihracatımız %47 oranında artmış, ortalama ihracat değerine göre ise %25 oranında yüksek ihracat gerçekleştirilmiştir.

DÜNYA PAMUK İTHALATI

Pamuk, lifleri nedeniyle tekstil ürünlerinin dayanıklılığı ve kullanışlılığı için tercih edilen bir hammaddedir ve dolayısıyla küresel talep oldukça yüksektir. Ana pamuk ithalatçıları arasında Çin, Bangladeş, Vietnam, Hindistan ve Türkiye gibi ülkeler yer almaktadır. Bu ülkeler, pamuk ithalatında önemli bir paya sahip olup, tekstil endüstrilerinin hammaddelerini karşılamak için dışarıdan pamuk tedarik etmektedirler.

Pamuk ithalatı, çeşitli faktörlerden etkilenmektedir. Bunlar arasında iç talep, tekstil endüstrisinin büyüklüğü, tarım politikaları, ticaret anlaşmaları ve hava koşulları gibi faktörler bulunmaktadır. Bir ülkedeki iç pamuk üretiminin yetersiz olması, o ülkenin pamuk ithalatını artırabilir. Benzer şekilde, bir ülkedeki tekstil endüstrisinin büyümesi, pamuk ithalat talebini artırabilir niteliktedir.

Son yıllarda, sürdürülebilirlik ve etik tedarik zinciri yönetimi konularının öne çıkmasıyla birlikte, pamuk ithalatında da bu konuların önemi artmıştır. Çevresel etkilerin azaltılması, işçi haklarının korunması ve toplumsal sorumluluk bilincinin artırılması gibi konular, pamuk ithalatı ve tedarik zincirlerinin yönetiminde giderek daha fazla dikkate alınmaktadır.

Genel olarak, dünya pamuk ithalatı, küresel tekstil endüstrisinin devamlılığı ve büyümesi için kritik bir öneme sahiptir. Bu nedenle, pamuk ithalatı ve tedarik zincirlerinin yönetimi, ekonomik, çevresel ve sosyal açıdan dengeli ve sürdürülebilir bir şekilde yönetilmelidir.

Uluslararası Pamuk Danışma Kurulu (ICAC) verilerine göre; 2019/20 dönemi ile 2023/24 dönemi arasında dünyada ortalama 9,2 milyon ton lif pamuk ithalatı gerçekleştiği görülmektedir. Son beş sezon içerisinde en yoğun ithalat rakamları 2020/21 sezonunda elde edilmiştir. Dünya lif pamuk ithalatı, 2023/24 sezonunda ise yaklaşık 9 milyon ton pamuk ithalatı ile ortalamanın altında kalmıştır.

PAMUK TİCARETİ

DÜNYA PAMUK İTHALATI

Çin, Bangladeş ve Vietnam yıllara göre değişmekle birlikte dünyanın en büyük pamuk ithalatçıları konumundadır. Çin diğer iki ülkeden farklı olarak dünyanın başta gelen pamuk üreticisi olmasına karşın tekstil ve konfeksiyon sektörünün artan ihtiyaçları sebebiyle aynı zamanda küresel olarak büyük ithalatçılar arasında da yerini almaktadır. Türkiye'nin ise geçtiğimiz sezon beşinci sıradayken bu sezon dördüncü sıraya yükselmesi dikkat çekmektedir.

Ülkeler	2019/2020	2020/2021	2021/2022	2022/2023	2023/2024	Ortalama	%
Çin	1.600	2.835	1.847	1.376	2.400	2.012	21,79%
Bangladeş	1.500	1.635	1.700	1.400	1.486	1.544	16,72%
Vietnam	1.409	1.546	1.359	1.350	1.471	1.427	15,45%
Türkiye	1.017	1.193	1.240	945	800	1.039	11,25%
Pakistan	981	1.175	1.050	970	644	964	10,44%
Endonezya	547	551	577	344	500	504	5,46%
Hindistan	496	204	326	341	350	343	3,72%
Meksika	129	202	269	182	216	200	2,16%
Tayland	152	142	167	159	161	156	1,69%
Malezya	153	176	129	149	152	152	1,64%
Güney Kore	124	161	128	95	141	130	1,41%
Diğer	662	838	820	752	745	763	8,27%
Dünya	8.770	10.658	9.612	8.063	9.066	9.234	

Kaynak: Dünya Lif Pamuk İthalatı (1.000 Ton) (ICAC Cotton)

PAMUK TİCARETİ

52.01 PAMUK (KARDE EDİLMEMİŞ VEYA PENYELENMEMİŞ)

Bu fasılda son beş yıllık ortalama ithalat değerlerine göre ilk sırada %24'lük payla Çin bulunmaktadır. İkinci sırada yer alan Vietnam'ın payı %16 ve üçüncü sıradaki Bangladeş'in payı ise %14'dür. Türkiye bu fasılda 2 milyar dolarlık ortalama ithalat ve %12'lik payla en önemli ithalatçılardan biridir.

2023 yılı ithalatı 2022 yılına göre %36 oranında düşüş göstermiştir. 2023 yılı ithalatında da ilk sırada %27'lik payla Çin yer almaktadır. İkinci sırada bulunan Vietnam'ın payı %16, üçüncü sıradaki Bangladeş'in ise %15'dir. Ülkemiz 2023 yılında 1 milyar 663 milyon dolarlık ithalat ve %11'lik payla dördüncü sırada yer almıştır.

Ülkeler	2019	2020	2021	2022	2023	ORTALAMA	%
Çin	3.563.300	3.562.738	4.104.927	5.232.547	4.162.354	4.125.173	23,71%
Vietnam	2.400.181	2.176.156	2.969.520	3.793.199	2.497.215	2.767.254	15,90%
Bangladeş	2.025.817	2.013.012	3.074.788	2.857.245	2.220.145	2.438.201	14,01%
Türkiye	1.585.807	1.652.640	2.413.493	3.206.654	1.663.493	2.104.417	12,09%
Pakistan	709.510	1.317.451	1.772.187	1.963.113	919.692	1.336.391	7,68%
Endonezya	1.117.648	774.649	1.104.300	1.332.277	815.199	1.028.815	5,91%
Hindistan	1.320.897	344.649	519.610	1.451.036	594.030	846.044	4,86%
Tayland	394.667	220.279	324.236	541.863	246.164	345.442	1,99%
Malezya	289.484	208.911	213.986	336.682	331.446	276.102	1,59%
Meksika	309.703	207.668	256.558	301.369	204.760	256.012	1,47%
Güney Kore	268.053	187.109	262.345	362.823	151.131	246.292	1,42%
Mısır	222.791	175.354	234.244	305.556	281.477	243.884	1,40%
İran	200.676	136.348	213.966	268.111	155.317	194.884	1,12%
Diğerleri	1.121.637	826.324	1.201.273	1.771.663	1.036.369	1.191.453	6,85%
TOPLAM	15.530.171	13.803.288	18.665.433	23.724.138	15.278.792	17.400.364	

Kaynak: Dünya Pamuk (Fasıl 5201) İthalatı (1.000 \$) (TradeMap)

PAMUK TİCARETİ

52.03 PAMUK (KARDE EDİLMİŞ VEYA PENYELENMİŞ)

Bu fasılda son beş yıllık ortalama ithalat değerlerine göre ilk sırada %38'lik payla Bangladeş bulunmaktadır. İkinci sırada yer alan Vietnam'ın payı %16 ve üçüncü sıradaki Tayvan'ın payı ise %6'dır. Türkiye bu fasılda 618 bin dolarlık ortalama ithalat ve %0,14'lük payla 47.sırada yer almaktadır.

2023 yılı ithalatı 2022 yılına göre %59 oranında düşüş göstermiştir. 2023 yılı ithalatında ilk sırada %27'lik payla Vietnam yer almaktadır. İkinci sırada bulunan Almanya'nın payı %10, üçüncü sıradaki Tayvan'ın ise %9'dur.

Ülkeler	2019	2020	2021	2022	2023	ORTALAMA	%
Bangladeş	266.122	138.537	5.592	302.140	8.464	144.171	38,20%
Vietnam	53.146	38.816	92.660	64.194	59.856	61.734	16,36%
Tayvan	29.353	22.617	25.240	23.255	18.784	23.850	6,32%
Fransa	13.108	23.022	15.301	17.985	17.833	17.450	4,62%
Polonya	14.965	17.719	14.728	14.242	15.047	15.340	4,06%
İspanya	14.851	14.346	19.852	16.844	9.681	15.115	4,00%
Birleşik Krallık	16.855	12.806	7.762	4.394	2.450	8.853	2,35%
Çin	7.037	2.887	6.887	13.990	11.775	8.515	2,26%
Rusya	14.249	11.115	6.446	1.333	40	6.637	1,76%
Almanya	564	494	507	9.633	21.087	6.457	1,71%
Botsvana	5.419	3.823	3.371	5.245	2.745	4.121	1,09%
Japonya	5.644	6.271	3.129	2.285	2.302	3.926	1,04%
DİĞERLERİ	74.775	62.034	58.840	61.949	48.686	61.257	16,23%
TOPLAM	516.088	354.487	260.315	537.489	218.750	377.426	

Kaynak: Dünya Pamuk (Fasıl 5203) İthalatı (1.000 \$) (TradeMap)

TÜRKİYE'NİN PAMUK İTHALAT VE İHRACATI

Ülkemizde son yıllarda tekstil sektöründeki genişleme, pamuk tüketiminde gözle görülür bir artışa neden olmuştur. Ancak, bu artışın iç üretim artışıyla denk düşmediği ve iç talebi karşılamak için yeterli pamuk üretilmediği gözlemlenmektedir. Sonuç olarak, Türkiye, pamuk ithalat miktarında belirgin bir artış yaşamış ve dünyanın en fazla pamuk ithal eden dördüncü ülkesi konumuna yükselmiştir.

Bu durum, tekstil sektöründeki büyümenin sürdürülebilirliği açısından önemli bir sorun teşkil etmektedir. İç talebi karşılamak ve tekstil endüstrisinin ihtiyaçlarını karşılamak için yeterli miktarda pamuk üretiminin sağlanması gerekmektedir. Ancak, mevcut iç üretim seviyelerinin bu talebi karşılayamaması, ithalatın artmasına ve ülkenin dışa bağımlılığının artmasına yol açmaktadır.

Bu nedenle, Türkiye'nin pamuk ithalatındaki artış eğiliminin sürdürülebilirlik açısından dikkatle değerlendirilmesi gerekmektedir. İç üretim kapasitesinin artırılması, tarımsal politikaların gözden geçirilmesi ve tekstil sektörünün ihtiyaçlarına yönelik stratejilerin belirlenmesi, ülkenin pamuk ithalatındaki bağımlılığını azaltmak için önemli adımlar olabilir. Bu şekilde, Türkiye'nin tekstil endüstrisindeki büyümesi sürdürülebilir bir şekilde desteklenebilir ve ülkenin ekonomik kalkınmasına katkı sağlanabilir.

	2019	2020	2021	2022	2023	ORTALAMA
İhracat	1.732.443	1.463.452	2.265.806	2.263.990	2.099.160	1.964.970
İthalat	2.629.313	2.543.331	3.714.928	4.842.014	2.746.157	3.295.149
Hacim	4.361.756	4.006.783	5.980.734	7.106.004	4.845.317	5.260.119
Denge	-896.870	-1.079.879	-1.449.122	-2.578.024	-646.997	-1.330.178
İhracatın İthalatı Karşılama Oranı	65,89%	57,54%	60,99%	46,76%	76,44%	59,63%

Son beş yıllık pamuk ve pamuk ürünleri dış ticaret verileri incelendiğinde ortalama 1 milyar 330 milyon dolarlık cari açık verildiği görülmektedir. 2022 yılında verilen 2,6 milyar dolarlık açık, ortalama değer iki katı seviyelerindedir.

Ülkemizin son beş yıllık dış ticaret verilerine göre, en fazla ihracat 2 milyar 263 milyon dolar ile 2022 yılında, en düşük ihracat ise 1 milyar 463 milyon dolar ile 2020 yılında; ithalatta ise en fazla ithalat 4 milyar 842 milyon dolar ile 2022, en düşük ithalat ise 2 milyar 543 milyon dolar ile 2020 yılında gerçekleşmiştir.

Kaynak: Türkiye Pamuk ve Pamuk Ürünleri Dış Ticareti (1.000 \$) (TradeMap)

TÜRKİYE’NİN PAMUK İTHALAT VE İHRACATI

Ülkemizin pamuk ve pamuk ürünleri ihracatında ilk sırada yer alan İtalya’ya ortalama ihracatı 249 milyon dolar seviyelerindedir. İtalya ihracatımızda %13’lük paya sahiptir. İkinci sırada yer alan Mısır’a 138, üçüncü sıradaki Portekiz’e ise 124 milyon dolarlık ihracat gerçekleştirilmiştir.

2023 yılı ihracatında ise İtalya 216 milyon dolarlık ihracatla yine ilk sırada, 153 milyon dolarlık ihracatla Mısır ikinci, 143 milyon dolarlık ihracatla Çin ise üçüncü sıradadır. 2023 yılında Çin’e yapılan ihracatta 2022 yılına göre %277’lik bir artış yaşanmıştır.

Ülkeler	2019	2020	2021	2022	2023	ORTALAMA	%
İtalya	219.815	180.986	312.639	313.317	216.458	248.643	12,65%
Mısır	114.602	94.649	157.908	169.642	153.509	138.062	7,03%
Portekiz	89.634	74.769	205.565	155.062	96.370	124.280	6,32%
Almanya	116.145	105.593	122.473	143.146	119.951	121.462	6,18%
Pakistan	66.991	82.514	189.676	159.739	90.115	117.807	6,00%
Bangladeş	142.508	70.188	118.530	98.029	126.470	111.145	5,66%
Tunus	87.333	77.567	106.892	134.989	102.810	101.918	5,19%
Fas	56.808	45.670	78.071	138.660	109.995	85.841	4,37%
İspanya	79.511	60.081	93.445	99.764	94.074	85.375	4,34%
Çin	23.171	17.793	55.648	37.953	142.971	55.507	2,82%
Bulgaristan	46.649	41.538	59.160	43.055	44.830	47.046	2,39%
Fransa	35.261	40.060	50.081	57.230	49.464	46.419	2,36%
Vietnam	26.991	19.208	28.932	25.797	124.301	45.046	2,29%
ABD	33.771	28.231	35.507	45.244	40.433	36.637	1,86%
Polonya	42.167	30.933	35.100	35.685	32.575	35.292	1,80%
İran	21.541	7.410	25.890	60.405	60.371	35.123	1,79%
Sırbistan	30.876	31.092	31.484	37.012	37.543	33.601	1,71%
Romanya	36.189	34.140	40.147	29.820	21.979	32.455	1,65%
Rusya	30.538	29.081	26.084	40.054	35.029	32.157	1,64%
Yunanistan	24.522	22.868	35.472	35.360	24.920	28.628	1,46%
DİĞERLERİ	362.328	319.252	407.132	355.387	336.055	356031	18,11%
TOPLAM	1.732.443	1.463.452	2.265.807	2.263.987	2.099.160	1.964.970	

Kaynak: Türkiye Pamuk ve Pamuk Ürünleri İhracatı (1.000 \$) (TradeMap)

TÜRKİYE’NİN PAMUK İTHALAT VE İHRACATI

Ülkemizin pamuk ve pamuk ürünleri ithalatındaki en büyük partneri %22 pay ve 737 milyon dolarlık hacimle ABD’dir. ABD’yi 376 milyon dolarlık hacim ve %12’lik payla Brezilya ve 376 milyon dolarlık hacim ve %11’lik payla Özbekistan izlemektedir.

2023 yılında ise 703 milyon dolarlık hacim ve %26’lık payla ABD ilk sıradaki yerini korumuş, 340 milyon dolarlık hacim ve %12’lik payla Özbekistan ikinci sırada yer almıştır. Ortalama değerlere göre ikinci sıradaki Brezilya 2023 yılında bir önceki yıla göre %53’lük düşüşle üçüncü sırada yer almıştır.

Ülkeler	2019	2020	2021	2022	2023	ORTALAMA	%
ABD	649.512	592.352	567.434	1.170.818	702.739	736.571	22,35%
Brezilya	231.514	347.569	508.373	643.303	299.934	406.139	12,33%
Özbekistan	216.095	240.195	497.905	586.420	340.336	376.190	11,42%
Yunanistan	288.750	242.327	488.089	342.334	219.853	316.271	9,60%
Türkmenistan	192.065	136.184	248.739	220.600	116.623	182.842	5,55%
Azerbaycan	138.458	140.442	258.454	203.933	117.883	171.834	5,21%
Pakistan	173.097	144.970	169.831	198.358	154.939	168.239	5,11%
Hindistan	74.074	108.051	113.314	208.899	171.107	135.089	4,10%
Avustralya	2.998	3.297	99.435	259.884	80.164	89.156	2,71%
Mısır	85.649	83.946	85.672	105.003	79.848	88.024	2,67%
Tacikistan	81.969	86.136	117.660	64.211	52.477	80.491	2,44%
Çin	76.252	56.408	68.252	116.918	52.602	74.086	2,25%
İtalya	72.577	53.085	62.798	79.711	64.401	66.514	2,02%
Meksika	47.012	83.986	70.822	81.116	42.066	65.000	1,97%
Sudan	15.350	24.474	37.715	143.479	17.960	47.796	1,45%
Diğerleri	283.937	199.907	320.433	417.020	233.220	290.903	8,83%
TOPLAM	2.629.309	2.543.329	3.714.926	4.842.007	2.746.152	3.295.145	

Kaynak: Türkiye Pamuk ve Pamuk Ürünleri İthalatı (1.000 \$) (TradeMap)

TÜRKİYE’NİN PAMUK İTHALAT VE İHRACATI

52.01 PAMUK (KARDE EDİLMEMİŞ VEYA PENYELENMEMİŞ) İHRACATI

Ülkemizin bu fasılda son beş yıllık ortalama ihracat değeri 341 milyon dolardır. Ortalama ihracat değerlerine göre ilk sırada %21’lik payla Pakistan bulunmaktadır. İkinci sırada yer alan Bangladeş’in payı %16 ve üçüncü sıradaki Çin’in payı ise %12’dir. Pamuk ve Pamuk Ürünleri ihracatımızın %17,34’lük kısmını bu fasıl oluşturmaktadır.

2023 yılı ihracatımız 2022 yılına göre %49 oranında artış göstermiştir. 2023 yılı ihracatında ilk sırada %21’lik pay ve 125 milyon dolarlık hacimle Çin yer almaktadır. İkinci sırada bulunan Vietnam’ın ve üçüncü sıradaki Bangladeş’in payı %16’dır.

Ülkeler	2019	2020	2021	2022	2023	ORTALAMA	%
Pakistan	24.600	28.562	118.318	118.331	60.676	70.097	20,57%
Bangladeş	87.814	17.400	22.698	52.590	93.586	54.818	16,09%
Çin	3.479	8.283	41.032	24.888	124.764	40.489	11,88%
Vietnam	2.795	1.742	5.706	5.961	96.568	22.554	6,62%
Almanya	14.680	15.817	20.397	25.769	20.186	19.370	5,69%
İtalya	15.705	15.044	13.805	21.104	20.302	17.192	5,05%
İran	41	21	2.391	31.826	39.807	14.817	4,35%
Polonya	7.671	9.642	9.969	16.175	14.341	11.560	3,39%
Hollanda	10.605	9.662	8.388	12.756	8.294	9.941	2,92%
Endonezya	6.903	506	8.805	4.739	22.924	8.775	2,58%
Hindistan	4.953	5.971	14.639	4.210	13.125	8.580	2,52%
Estonya	4.953	5.064	5.393	8.071	5.662	5.829	1,71%
Yunanistan	5.819	4.402	5.544	8.067	4.349	5.636	1,65%
Rusya	9.345	6.099	4.392	4.700	1.078	5.123	1,50%
Fransa	3.210	3.404	3.883	5.224	7.320	4.608	1,35%
DİĞERLERİ	18.860	19.566	35.696	39.451	39.527	30.620	8,99%
KAPAM	229.268	159.811	332.511	394.717	587.286	340.707	

Kaynak: Dünya Pamuk (FAO/UNEP) İhracatı (1.000 \$) (Trade Map)

TÜRKİYE’NİN PAMUK İTHALAT VE İHRACATI

52.01 PAMUK (KARDE EDİLMEMİŞ VEYA PENYELENMEMİŞ) İTHALATI

Son beş yıllık dönemde bu fasılda ortalama 2 milyar 104 milyon dolarlık ithalat gerçekleştirilmiştir. Ortalama değerlere göre 735 milyon dolarlık hacim ve %35’lik payla ilk sırada ABD yer almıştır. İkinci sırada yer alan Brezilya’dan 406 milyon dolarlık ithalat gerçekleştirilmiştir. Brezilya’nın payı ise %19’dur. Üçüncü sırada 316 milyon dolarlık hacim ve %15’lik payla Yunanistan bulunmaktadır. Bu fasılın Pamuk ve Pamuk Ürünleri ithalatındaki payı %63,86’dır. Pamuk ve Pamuk Ürünleri ithalatı gerçekleştirilen ülkelerden ağırlıkla bu fasılda ithalat gerçekleştirilmektedir.

2023 yılında en yüksek ithalat hacmine 701 milyon dolarlık hacim ve %42’lik payla ABD sahiptir. İkinci sıradaki Brezilya’nın payı %18 hacmi ise 300 milyon dolardır. Yunanistan %13’lük pay ve 219 milyon dolarlık hacimle üçüncü sırada yer almıştır.

Ülkeler	2019	2020	2021	2022	2023	ORTALAMA	%
ABD	646.488	591.018	566.167	1.168.554	701.503	734.746	34,91%
Brezilya	231.356	347.352	508.092	643.246	299.561	405.921	19,29%
Yunanistan	287.331	241.495	487.344	342.201	219.293	315.533	14,99%
Azerbaycan	116.421	125.652	204.524	173.127	91.511	142.247	6,76%
Avustralya	2.855	3.295	99.435	259.882	80.163	89.126	4,24%
Tacikistan	64.347	70.762	104.816	47.987	44.816	66.546	3,16%
Meksika	46.812	83.643	70.578	80.795	41.781	64.722	3,08%
Sudan	15.085	24.412	37.715	143.223	17.960	47.679	2,27%
Türkmenistan	41.712	7.118	50.937	50.651	3.357	30.755	1,46%
Suriye	1.733	32.115	29.252	35.782	48.641	29.505	1,40%
Kırgızistan	21.169	24.781	33.492	30.673	18.505	25.724	1,22%
Kazakistan	9.509	17.594	36.486	14.974	41.264	23.965	1,14%
Diğerleri	100.988	83.401	184.654	215.559	55.138	127.948	6,08%
TOPLAM	1.585.806	1.650.638	2.113.492	3.206.654	1.663.493	2.104.417	

Kaynak: Dünya Pamuk (Fasıl 5201) İthalatı (1.000 \$) (TradeMap)

TÜRKİYE’NİN PAMUK İTHALAT VE İHRACATI

52.03 PAMUK (KARDE EDİLMİŞ VEYA PENYELENMİŞ) İHRACATI

Bu fasılda son beş yıllık ortalama ihracat değerlerine göre ilk sırada %58’lik payla İspanya bulunmaktadır. İkinci sırada yer alan Vietnam’ın payı %24 ve üçüncü sıradaki İtalya’nın payı ise %6’dır. Bu fasıl, Pamuk ve Pamuk Ürünleri ihracatımızın ancak binde 3’lük kısmını karşılamaktadır.

2023 yılı ihracatımız 2022 yılına göre %47 oranında artmıştır. 2023 yılı ihracatında ilk sırada %46’lık payla Vietnam yer almaktadır. İkinci sırada bulunan İspanya’nın payı %32, üçüncü sıradaki Hırvatistan’ın payı ise %5’dir.

Ülkeler	2019	2020	2021	2022	2023	ORTALAMA	%
İspanya	2.813	3.228	3.794	2.888	2.085	2.962	57,60%
Vietnam	339	443	-	-	2.984	1.255	24,41%
İtalya	156	192	663	344	115	294	5,72%
Endonezya	0	203	367	-	-	190	3,70%
Brezilya	225	167	236	104	-	183	3,56%
Hırvatistan	36	112	101	236	297	156	3,04%
ABD	19	203	245	67	47	116	2,26%
Myanmar	127	102	-	-	-	115	2,23%
İran	65	17	-	279	96	114	2,22%
Almanya	68	36	29	80	84	59	1,16%
Gürcistan	1	91	78	47	67	57	1,10%
DİĞERLERİ	318	256	181	327	652	347	6,74%
TOPLAM	4.167	5.050	5.694	4.372	6.427	5.142	

Kaynak: Dünya Pamuk (Fasıl 5203) İhracatı (1.000 \$) (TradeMap)

TÜRKİYE’NİN PAMUK İTHALAT VE İHRACATI

52.03 PAMUK (KARDE EDİLMİŞ VEYA PENYELENMİŞ) İTHALATI

Son beş yıllık dönemde bu fasılda ortalama 617 bin dolarlık ithalat gerçekleştirilmiştir. Ortalama değerlere göre 367 bin dolarlık hacim ve %60’lık payla ilk sırada İtalya yer almıştır. İkinci sırada yer alan Bulgaristan’dan 106 bin dolarlık ithalat gerçekleştirilmiştir. Bulgaristan’ın payı ise %17’dir. Üçüncü sırada 73 bin dolarlık hacim ve %12’lik payla Fas bulunmaktadır. Bu fasılın Pamuk ve Pamuk Ürünleri ithalatındaki payı sadece on binde ikidir.

2023 yılında en yüksek ithalat hacmine 778 bin dolarlık hacim ve %85’lik payla İtalya sahiptir. İkinci sıradaki El Salvador’un payı %7 hacmi ise 63 bin dolardır.

Ülkeler	2019	2020	2021	2022	2023	ORTALAMA	%
İtalya	25	513	271	250	778	367	59,51%
Bulgaristan	0	0	186	239	-	106	17,21%
Fas	0	117	73	101	-	73	11,78%
ABD	30	5	25	39	34	27	4,31%
Hindistan	1	38	4	66	23	26	4,28%
El Salvador	0	0	-	-	63	21	3,40%
İsrail	4	43	2	-	-	16	2,65%
Almanya	0	15	4	30	6	11	1,78%
Japonya	27	0	4	-	-	10	1,67%
Fransa	7	19	-	0	-	9	1,40%
Pakistan	0	0	-	22	-	7	1,19%
DİĞERLERİ	6	1	5	4	7	5	0,75%
TOPLAM	100	751	574	751	911	617	

Kaynak: Dünya Pamuk (Fasıl 5203) İthalatı (1.000 \$) (TradeMap)

YÜKSEK ÜRETİM MALİYETİ

1. Bakanlıkça tarım ilaçları ve mineral gübreler için etkin madde içeriği esasına dayalı tavan fiyatlar belirlenmeli ve bu fiyatlara belirli aralıklarla güncellenerek denetlenmelidir.
2. Tarımsal üretim girdilerinin KDV oranları düşürülmelidir.
3. Özellikle ilaçlamada yüksek kapasiteli, modern teknoloji ürünü makine ve ekipmanlardan küçük büyük bütün çiftçilerin yararlanması sağlanmalı, bu amaçla pahalı ve kullanımı bilgi ve deneyim gerektiren bu araçların, makinalı hasat örneğindeki benzer şekilde, çiftçi örgütleri ve müteahhitler aracılığıyla ortaklaşa kullanımı teşvik edilmelidir.
4. Makinalı pamuk hasadı, ilaçlama ve müteahhitlik hizmeti bedellerinde uygulanmakta olan KDV oranı %1'e indirilmelidir.
5. Zirai ilaçların ve gübrelerin kullanılmasına yönelik eğitim ve yayım çalışmaları yaygınlaştırılmalıdır.
6. Maliyetin kontrol altına alınması, doğal afet risklerinin azaltılması ve tarla veriminin artırılması amacıyla temel meteorolojik veriler Ziraat Odaları ile paylaşılmalı ve bu verilerin üreticiye ulaştırılması sağlanmalıdır.
7. Toprak neminin, sıcaklığının ölçülmesi, PH metre kullanımı gibi basit dijital aletlerin çiftçiler tarafından kullanılması teşvik edilmelidir.
8. Aşırı gübrelemenin engellenmesi amacıyla toprak laboratuvarları etkin şekilde kullanılmalı, laboratuvarların analiz sonuçları denetlenerek laboratuvarlara olan güven artırılmalıdır.

YÜKSEK ÜRETİM MALİYETİ

9. Toprakların organik madde miktarını arttıracak uygulamalar teşvik edilmeli ve pilot projelerle ve araştırma ve yaygınlaştırma çalışmalarıyla desteklenmelidir.
10. Sentetik gübreye alternatif yöntemlerin (hayvansal üretim kaynaklı gübre, yeşil gübreleme, organik gübre) kullanılabilmesi için gerekli altyapı ve eğitim desteği verilmelidir.
11. Zirai ilaçlara alternatif uygulamaların teşviki hem pilot projelerle hem araştırma ve yayım çalışmalarıyla desteklenmelidir.
12. Akaryakıt maliyetinin düşürülmesi ve toprak sağlığının artırılması için öncelikle “Azaltılmış Toprak İşleme” ve “Doğrudan Ekim” teknikleri yaygınlaştırılmalıdır.
13. Yanlış sulama nedeniyle tuzlanma, erozyon ve verim kayıplarının önlenmesi için modern sulama yöntemleri yaygınlaştırılmalı ve gerekli altyapı yatırımları teşvik edilmelidir. Bu durumu destekler biçimde optimal su kullanımı için arazi düzeyinde eğitimler düzenlenmelidir.
14. Maliyetin yanı sıra ürün kalitesini de olumsuz etkileyen bilinçsiz, zamansız ve yanlış hasat kimyasalları kullanımını engellemek için eğitimler düzenlenmelidir.
15. İlaç ve bayilerinin etkinliği sınırlandırılmalı, ilaçlama kararları uzman danışmanlarca reçetelendirilmeli, ilaç bayileri denetimleri arttırılmalıdır.
16. Tarım ilaçları satışı barkod sistemine göre yapılmalı, çiftçiler ruhsatlı ilaçları T.C. Kimlik No ile ve ÇKS'deki ürünlerine göre alabilmeli ve zirai ilaçlar eczanelerdeki gibi izlenebilmelidir.

VERİM VE KALİTE KAYIPLARI

17. Kapsamlı bir eğitim ve yayım projesi hazırlanıp uygulanmalı, bu bağlamda hasat döneminde ulusal ve yerel tv kanallarında yayınlanacak kamu spotları, sokak tanıtımları vb araçlarla desteklenen bir kampanya düzenlenmelidir.
18. Uğrılacak verim ve kayıplarının önemi nedeniyle Thidiazuron etkin maddeli yaprak döktürücülerin yasaklanması kararı yeniden gözden geçirilerek değiştirilmelidir.
19. Yerli ıslah pamuk çeşitleri tohumculuğu vergi muafiyeti,...vb teşviklerle desteklenmelidir.
20. Ürün verim ve kalitesini düşürmenin yanı sıra, GDO bulaşmasına yol açmak suretiyle ülkemiz pamukçuluğu ve bu bağlamda tekstil sanayimiz için büyük bir gelecek vadeden GMO Free Turkish Cotton garanti markamız için büyük tehdit oluşturan kaçak tohum kullanımı acilen alınacak sıkı önlemlerle sonlandırılmalıdır.
21. Makinalı Pamuk Hasadı yönetmeliği Aydın'daki pilot uygulamadan elde edilen deneyim ışığında güncellenerek diğer pamuk bölgelerini de kapsayacak şekilde uygulanmalıdır.
22. Çırçır işletmelerinin günümüz ihtiyaçlarına uygun hale getirilmesi sağlanmalı, ayrıca mevcut çalışma usul ve esasları gözden geçirilerek güncellenmelidir.

VERİM VE KALİTE KAYIPLARI

23. Bütün işletmelerin ön temizleme ve kurutma üniteleriyle donatılmaları, ayrıca depolama kapasitelerinin işledikleri ürün miktarı ve çeşitliliğine uygun hale gelmesi sağlanmalıdır.
24. Kapasiteye göre çalıştırılması zorunlu Çırçır Ustası ve Pamuk Ustası sayıları belirlenip istihdamları sağlanmalıdır.
25. Yangın risklerine karşı alınacak önlemler listesi oluşturularak, işletme içinde bulunması zorunlu yangın tüpü, köpük makinesi sayıları; su tankı ve yer üstü hidrant sayı ve büyüklükleri belirlenmeli, yağmurlama sistemleri, jeneratör vb ekipmanları bulundurma zorunluluğu getirilmelidir.
26. Elektronik kantarların maliyeye e-devlet üzerinden entegrasyonu yapılarak, işletmelere giren ve çıkan ürünlerin anlık takibi sağlanmalıdır.
27. Kütlü ve lif pamukta ürün güvenliği ve denetimini sağlamak amacıyla hazırlanmış olan “Pamukların Kontrolüne İlişkin Tebliğ (Ürün Güvenliği ve Denetimi: 2012/25)” ile “Pamukların Standardizasyonuna İlişkin Tebliğ (Ürün Güvenliği ve Denetimi: 2012/27)” günümüz şartlarına göre yenilenmeli ve mutlak surette uygulanması sağlanmalıdır.
28. Pamuğun araziden çırçır işletmesine sevkinin, ayrıca kalitesinin ve desteklemelerin takibi için ve çırçır işletmelerinin kalite ve standardizasyonu ile ilgili Tarım ve Orman Bakanlığına da bazı yetkilendirmeler verilmeli; hasat sezonunda denetimler yapılmalıdır.

DESTEKLERİNİN ETKİNLEŞTİRİLMESİ VE PAZARLAMA

29. Pamuk politikalarının belirlenmesi ve uygulamasında ilgili bakanlıklar vd kurumlar arasında koordinasyon sağlanmalıdır.
30. Pamuk ekim alanlarının ve rekoltenin uydu teknolojilerinden yararlanılarak parsel bazında hızlı ve güvenli tahminini sağlayan bir ağ kurulmalıdır.
31. Pamuk ekim tahminleri ÇKS ve Tapu kayıtlarından alınan Parsel Tanımlarıyla birlikte TİKAS ile entegre edilerek yürütülmelidir.
32. Destekleme miktarı ülkesel üretim maliyetleri ile küresel ürün fiyatlarının güvenilir tahminlerine göre belirlenerek sezon öncesinde ilan edilmeli; sezon boyunca, özellikle tarla verimi ve üretim maliyetlerinde, beklenmedik olumsuzlukların ortaya çıkması halinde sezon sonunda revize edilmelidir.
33. Destekleme en az 3 tercihan 5 yıllık süre için duyurularak uygulanmalıdır.
34. Desteklemenin orta ve uzun vadeli stratejik kalkınma planları kapsamında pamuk tarımı ve pamuğa dayalı THG vd sanayilerimizin gelişmesinde etkin bir kaldıraç olarak kullanılabilceği dikkate alınmalıdır.
35. Sezon boyunca ve sezon sonunda üretilen ve denetlenen pamuk balya kayıtları ile üretim sonuçları karşılaştırılarak ilan edilmelidir.

DESTEKLERİNİN ETKİNLEŞTİRİLMESİ VE PAZARLAMA

36. Pamuk Lisanslı Depoculuk Sisteminin gelişmesi için depo kirası destekleri arttırılmalıdır.
37. Üreticilerin önündeki diğer büyük bir engel de kütlü pamuklarını lif haline getirmek için aldıkları çırçırılama hizmetinin %18 KDV'ye tabi olmasıdır. Bu engelin ortadan kaldırılması için çırçırılama hizmetinde KDV oranı %1'e düşürülmelidir.
38. Tarım Satış Kooperatifleri Birlikleri lisanslı depoculuk desteklerinden yararlanamamaktadır. Tariş, Çukobirlik, Antbirlik gibi tamamen üreticilerden oluşan bu kooperatiflerin sistem dışında kalması lisanslı depoculuktan beklenen yararların tabana yayılmasını engellemektedir. İlgili yönetmelikte yapılacak bir düzenleme ile bu yanlış acilen düzeltilmelidir.
39. Mevcut uygulamada çırçır işletmeleri de lisanslı depoculuk desteklerinden yararlandırılmamaktadır. Çırçır işletmelerine analiz desteği verilerek bunların da sisteme katılmaları ve bunlar sayesinde lisanslı depoculuk hizmetine erişemeyen küçük çiftçilerin dolaylı olarak sistemden yararlanmaları sağlanmalıdır.
40. Lisanslı depoculuk kapasitesinin artırılması ile Ürün İhtisas Borsası etkin şekilde çalıştırılabilir. Böylelikle hem üretici ürününü yıl içerisinde yayarak satma şansına, tekstil işletmeleri ise daha uzun soluklu ticari bağlantı yapma şansına sahip olacaktır.
41. Ürün İhtisas Borsasının biran önce hayata geçirilmesi sağlanmalıdır.

SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK VE FARKINDALIĞIN GELİŞTİRİLMESİ

42. Ulusal Tarımsal Sürdürülebilirlik Stratejisi belirlenmeli ve destekleme, Ar-Ge, Eğitim ve Yayım faaliyetleri ve yatırımları bu stratejiye uygun şekilde yürütülmelidir.
43. Pamukta Sürdürülebilirlik Standardı hazırlanmalı ve bu standart İyi Tarım Uygulamaları (İTU), GMO Free Turkish Cotton Garanti markası Standardı gibi ulusal ve BCI gibi uluslararası diğer standartlarla eşleştirilmeli ve bu standardı uygulatacak ve denetleyecek mekanizmalar kurulmalıdır.
44. Organik pamuk ve İyi Pamuk Uygulamaları (İPUD) kapsamında üretim yapan çiftçiler prim, sertifikasyon giderlerine katılım vb yöntemlerle desteklenmelidir.
45. GMO Free Turkish Cotton garanti markasının tanıtım ve kullanımı teşvik edilmelidir.
46. İlgili standartlarda gerekli düzenlemeler yapılarak Organik Tarım ve İyi Tarım Uygulamaları yönetmelikleri kapsamında üretilen kütlü pamukların Kontrol ve Sertifikalandırma sürecinin, isteğe bağlı olarak, çırçırılama aşamasından itibaren 'GMO Free Turkish Cotton Garanti Markası Standardı'na uygun olarak sürdürülmesini, buna karşılık markanın Kontrol ve Sertifikalandırma sürecinin ise zorunlu olarak sadece söz konusu kütlü pamuklarla başlaması sağlanmalıdır.

- Ekonomist
- Trade Atlas
- Trademap
- Export Potential Map
- Türkiye Cumhuriyeti Ticaret Bakanlığı İhracat Genel Müdürlüğü.
- Türkiye İstatistik Kurumu
- ULUSAL PAMUK KONSEYİ PAMUK SEKTÖR RAPORU
- Kolay ihracat Platformu
- Aydın Ticaret Borsası
- Şanlıurfa Ticaret Borsası
- Adana Ticaret Borsası
- Uluslararası Pamuk Danışma Kurulu (ICAC)
- Gaziantep Ticaret Borsası